

A szerző *Viaggio di studio a Malta* c. beszámolóját (Accademie e Biblioteche d'Italia, 46.a.1995. 2.no. pp.43-52.) **Mo-hor Jenő** tömörítette.

Málta könyvtárügye

Maria Patrizia Calabresi

A Máltai Nemzeti Könyvtár (amelyet 1776-ban nyilvános könyvtárként alapítottak) eredetét a Biblioteca Tanseana-ra vezeti, melynek 9700 kötetét 1763-ban ajándékozta Guérin da Tencin lovag a Lovagrendnek. Jelenlegi épületét – egy 1785-ös kezdeményezés alapján – csak 1812-ben avatták fel. Történetében említésre méltó epizód egy 1838-ban lezajlott sikertelen kezdeményezés az 1769-ben alapított egyetemi könyvtárral való egyesítésre. A könyvtár igazán komoly fejlődésnek e század 30-as éveiben indult. 1937-ben kapta meg a nemzeti könyvtári rangot és a kötelezpéldány jogot, neve, VIII. Eduárd köz-könyvtári törvénye alapján, Máltai Királyi Könyvtár. 1937-38-ban a könyvtárba helyezték át a Szt. János rend és az egyetem archívumát, így megkezdődött ezek rendszeres kutatása, s az ötvenes évektől katalógusok publikálása. A politikai függetlenség elnyerését (1964) követően megélénkült és fellelkesült kulturális élet jó hatással volt a könyvtár fejlődésére is. Megkezdődhetett a „máltaikumok” fokozott hangsúlyú gyűjtése, beleértve a század elején létesült Garrison Könyvtár állományának egy részét is. Elsődleges megőrző funkciója mellett nyilvános könyvtár, s 1970-ig egyetemi könyvtári szerepet is betöltött. 1983-tól megkapta a Bibliografja Nazzjonali ta' Malta, a nemzeti bibliográfia összeállításának és kiadásának feladatát. A nemzeti bibliográfia anyagát a Dewey-féle tizedes osztályozás (DDC) alapján tárja fel, tartalmának mintegy 90%-a máltai és 10%-a angol nyelvű mű, s tartalmaz egy válogatott cikkbibliográfiát is. A könyvtár jelenleg 7 személyi számítógéppel rendelkezik, ám a közeljövőben megkezdődik a számítógépesítés, ami az

egyetemi könyvtárban már folyik. Melitensia gyűjteménye kb. 4000 kötet, 18. századi, ragyogó polcokon. A régi katalógust 1956-ban váltotta fel a nemzetközi katalóguskarton-méretű új, a helyrajzi feltárást felváltotta a DDC. 1984-ben álltak át az AACR2 szerinti bibliográfiai leírásra, míg a szakkatalógus régi része a Dewey 16., az új a 20. kiadását követi. Fénymásolatot, mikrofilmet a könyvtárosok készítenek (20% ifjúsági kedvezménnyel). A kézirattár kb. 1600 kódexet őriz, ám csak 50 inkunábulumuk van. A könyvtár kötetekkel, fotolaborral rendelkezik, és most folyik amerikai közreműködéssel (a minnesotai St. John's University és a UMI segítségével) a restauráló laboratórium modern felszerelése.

Az 1952-ben alapított Jezsuita Kollégium közvetlen utódként alapították a Máltai Egyetemet 1769-ben, bár teljes akadémiai szerepét először 1947-ben töltötte be, s 1967-ben költözött jelenlegi helyére, Msidaba. Tíz fakultásán kb. ötezen tanulnak. A könyvtár, mely kis könyvgyűjteményként indult, 1830-ban fuzionált a nyilvános könyvtárral, de ez a szimbiózis csak 12 évig tartott. Bár a háborúban jelentősen károsodott, 1947-től önálló és működő könyvtár, mely 1954-ben nyílt meg új épületében. A 60-as években gyorsan fejlődött, több könyvtárosa Angliában szerzett tapasztalatokat. A jelenlegi könyvtár (jelentős angol anyagi támogatásnak is köszönhetően) 1967-ben nyílt meg, önálló intézet, amelyet igazgató és a munkáját segítő, hallgatókból, tanárokból álló bizottság irányít. A bizottság joga többek között az állománygyarapítást is befolyásolni. A négyemeletes épület több (szakosított) olvasótermében 210 férőhely van, ahol napi átlag 4-500 kötetet használnak. Elsősorban az egyetemi polgárok látogatják, de nyitva áll mindenki előtt. A személyzet létszáma 34 fő.

Modern könyvtárról van szó, mely elsősorban a máltai nyelv, irodalom és történelem gazdag gyűjteménye. 1992-től automatizált (integrált könyvtári rendszerének neve ADLIB), az olvasótermekben számos terminál áll az olvasók rendelkezésére. Ugyancsak közvetlenül használhatók a CD-ROM adatbázisok (Dissertation abstracts, CI-

TIS, Books in Print, Biological Abstracts, JUSTIS stb.), a kiválasztott tételek floppyra tölthetők, illetve (térítés ellenében) kinyomtathatók. Ugyancsak térítés ellenében használhatók az Internet, Dialog hozzáférések, az olasz jogi adatbázis (Italiqire-Find) használata ingyenes. Online katalógus az 1992 óta beszerzett dokumentumokról van, a korábbi állományról szerző/cím szerinti be-tűrendes (1981 óta az AACR2 szerinti leírással) és szakkatalógus, mely 1966-ig Bliss, utána a Library of Congress szakrendszere szerinti, míg a mérnöki fakultás (a Politechnikum) könyveit a Dewey tárja fe. Külön katalógusa van a Melitensia gyűjteménynek és a Guardamagna-ban található orvosi kar könyvtárának. A fénymásolás önkiszolgáló, a nagyforgalmú könyvtárközi kölcsön-zést gyakorlatilag kizárólag Boston Spaval bo-nyolítják.

A közkönyvtári rendszer, mely kielégítő olva-sótermi, kölcsönző és tájékoztató szolgáltatást nyújt felnőtteknek, gyerekeknek egyaránt, a kö-vetkező könyvtárakból tevődik össze: Floriana központi könyvtára, Birgu, Mosta, Paola, Qormi és Rabat regionális könyvtára és negyvennégy helyi (községi) könyvtár, heti egyszer négy óras nyitvatartással. (1989 óta e kiskönyvtárakat nya-ranta egyetemisták működtetik.) A közkönyvtári ellátáshoz csatlakozik még két kórházi és egy börtönkönyvtár is.

Az Oktatási Minisztériumhoz tartozó iskolai könyvtárak 47 közép- és 12 általános iskolai könyvtárban működnek, koordinációjukat a Köz-ponti Nyilvános Könyvtár végzi. Ez utóbbi intéz-

mény 1974 óta működik a Valletta közvetlen kö-zelében lévő Florianaban, naponta 100 olvasó keresi fel olvasótermét, referenz- és gyermek-részlegét. Épületét (amelyet 1983-ban bővített ki) most bővítik, hogy megfelelő helyet kaphasson benne a Melitensia részleg, az audiovizuális gyűj-temény és az iskolai könyvtári központ. Legköze-lebbi tervei közé tartozik a számítógépesítés.

Gozo szigetének székhelyén, Victoriában egy nyilvános könyvtár és egy kölcsönkönyvtár, valamint a fontosabb településeken és iskoláik-ban 11 helyi könyvtár (heti három napos nyitva-tartással) működik. A gozoi nyilvános könyvtár 1839-ben, olvasóköz-szerű magánkönyvtárként kezdte meg működését, majd 1852-ben, amikor megkapta a máltai nyilvános könyvtár duplumait, megnyílt, mint nyilvános könyvtár, s 1896-ban je-lenlegi helyére költözött. 1948-ban elvesztette önállóságát, és a királyi könyvtárhoz csatolták, melytől ma is függ. Gozo helyi érdekeinek védel-mére 1397-ben alapították az Universitas Gaudi-sii-t, mely 1520-ig működött, amikor Málta és Gozo a Lovagrend kormányzása alatt egyesült, viszont mint városi kormányzat, hivatalosan csak 1819-ben szűnt meg. Levéltárát és a bírósági ak-tákat 1993-ban megnyitott új termében a könyv-tár őrzi. A nemzeti könyvtár mellett második köte-lespéldány-jogú könyvtár 1981 óta nem kölcsön-öz, ezt a funkciót az 1983-ban átadott kölcsön-könyvtár végzi (rövidesen automatizált rendszer-rel), a Máltában általános 3 mű, 3 hétre rend sze-rint.